

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ปัญหาเรื่องความยุติธรรม(Justice) คืออะไร มีบ่อเกิดอย่างไร ทำไมมนุษย์จึงต้องให้ความสนใจกับความคิดในเรื่องนี้ ตลอดรวมถึงจะมีมาตรการใดมาตัดสินความประพฤติของมนุษย์ว่า เป็นการกระทำที่ยุติธรรมหรืออยุติธรรม(Injustice) ปัญหาเหล่านี้ทำทลายความคิดของนักปรัชญามาทุกยุคทุกสมัย

คนส่วนใหญ่ในปัจจุบัน ต่างก็ใช้คำว่า ความยุติธรรม ไปในความหมายต่าง ๆ กัน และเป็นที่ยอมรับกันว่า คำว่า "ความยุติธรรม" ได้มีบทบาทครอบคลุมโครงสร้างของระบบสังคม สถาบัน องค์กรในแง่กฎหมาย เศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา ปรัชญา ฯลฯ ส่วนในด้านปัจเจกบุคคล ก็พูดถึงความยุติธรรมทางความคิดและการตัดสินใจ ซึ่งจะแสดงออกให้ปรากฏเป็นการกระทำ แล้วจะตัดสินโดยใช้ คำว่า "ยุติธรรม" หรือ "อยุติธรรม" เช่นกัน

เพราะฉะนั้น "ความยุติธรรม" ถึงแม้ว่าจะไม่ใช่ปัญหาใหม่ที่เพิ่งวิเคราะห์กันก็ตาม แต่ก็ยังเป็นปัญหาที่สำคัญยิ่งสำหรับมนุษย์ทุกคน ทุกสังคมไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการปกครองใด ต่างก็มีส่วนเป็นผู้ใช้ ผู้ตีค่า "ความยุติธรรม" ด้วยกันทั้งสิ้น จากเหตุผลนี้ การวิเคราะห์ "ความยุติธรรม" ในแง่ที่เป็นความยุติธรรมทางสังคมหรือเป็นผลจากรูปแบบการปกครองที่ต่างกัน รวมทั้งมาตรการตัดสินการกระทำของมนุษย์ โดยละเอียดจึงเป็นสิ่งที่ควรกระทำ

เพลโต(Plato) เป็นนักปรัชญาชาวกรีก ที่มีแนวความคิด ซึ่งมีอิทธิพลต่อระบบการศึกษา ความคิดทางกฏหมาย การปกครอง ปรัชญา ฯลฯ ตั้งแต่สมัยกรีกจนถึงปัจจุบัน ผู้เขียนเห็นว่า การวิเคราะห์ความหมายของ "ความยุติธรรม" โดยยึดแนวความคิดของเพลโตเป็นหลัก จะช่วยให้เข้าใจความยุติธรรมในความหมายต่าง ๆ ได้ชัดเจนขึ้น

ใน "อุดมรัฐ" เพลโตเสนอ ความคิดโดยผ่านตัวละครเอก คือ โซคราติส(Socrates) ในรูปบทสนทนา(dialogue) ในบทสนทนาจะพบการนิยาม "ความยุติธรรม"

การอธิบายรูปแบบของความประพฤติที่เรียกว่า เป็นการกระทำที่ยุติธรรม การตีค่าความยุติธรรมที่ต่างออกไปจากความหมายของความยุติธรรมที่คนโดยทั่วไปเข้าใจ

เมื่อพูดถึงคำว่า "ความยุติธรรม" คนส่วนใหญ่จะนึกถึงกฎหมาย(Law) การพิจารณาคดีในศาล ผู้พิพากษาเป็นผู้ใช้ "ความยุติธรรม" หรือบางครั้งก็มักจะเข้าใจว่าความยุติธรรม คือความเท่าเทียมกัน(Equality) โดยเฉพาะรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตย และมีคนอยู่จำนวนมาก **ยังไม่ยอมรับ**ความหมายของ "ความยุติธรรม" ไม่ว่าจะอธิบายอย่างไร คนกลุ่มนี้มีแนวความคิดว่า ความยุติธรรมสมบูรณ์(Perfect Justice) ไม่มี ความยุติธรรมขึ้นกับผลประโยชน์ของผู้มีอำนาจ ความยุติธรรมก็เหมือนกับทุกสิ่งทุกอย่างที่ปรากฏในโลกนี้ล้วนแต่เป็นสิ่งที่มนุษย์ เป็นผู้สร้าง ตีค่าให้ความหมายและ เป็นผู้ใช้ทั้งสิ้น

ตามทรรศนะของเพลโต "ความยุติธรรม" มีความหมายต่างไปจากความเข้าใจในลักษณะดังกล่าว ความยุติธรรมเป็นสิ่งที่ดี มีค่าในตัวเอง และเป็นสิ่งที่มืออยู่จริง คนจะประพฤติตนเป็นผู้ที่มีความยุติธรรมได้ต้องอาศัยสติปัญญา(wisdom) เพลโตมีเหตุผลในเรื่องนี้อย่างไร น่าเชื่อถือเพียงไร เป็นสิ่งที่นักวิชาการยังโต้แย้งกันอยู่จนปัจจุบัน

วัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์แนวความคิดของเพลโตเกี่ยวกับปัญหาเรื่อง "บ่อเกิด บทบาทและความหมายของความยุติธรรม ที่มีต่อระบบสังคม" โดยเปรียบเทียบทฤษฎีของเพลโตกับทฤษฎีบางทฤษฎีของนักปรัชญาปัจจุบัน ในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

๑. เหตุใดมนุษย์ จึงต้องหันมาพิจารณา ปัญหาเรื่อง "ความยุติธรรม"
๒. รูปแบบของโครงสร้างสังคม การปกครอง ที่ต่างกันจะมีผลต่อการอธิบายและการใช้ความยุติธรรม แตกต่างกันอย่างใด เพลโตจะมีทรรศนะอย่างไรต่อความยุติธรรมที่ปรากฏในโครงสร้างสังคมปัจจุบัน
๓. ความคิดเห็นของเพลโต เกี่ยวกับนิยามของ "ความยุติธรรม" ที่ปรากฏในอุดมรัฐมีความหมายเหมือน หรือต่างกับที่นักปรัชญาสมัยปัจจุบันใช้กันในด้านต่าง ๆ อย่างไรบ้าง
๔. ความเป็นไปได้ในการใช้ความยุติธรรมเป็นเกณฑ์การตัดสิน การกระทำของมนุษย์ ตามแนวความคิดของเพลโต และนักปรัชญาสมัยปัจจุบัน เชื่อว่าเกณฑ์ดังกล่าวเป็นไปได้มากน้อยเพียงใดในทางปฏิบัติ

การวิจัยนี้จะเน้นหนัก เฉพาะในขอบข่ายของ "ความยุติธรรม" ตามที่ปรากฏใน "อุดมรัฐ" ของเพลโตเป็นหลักและพิจารณาเทียบเคียงทฤษฎีของนักปรัชญาปัจจุบัน ในแง่ความหมายของความยุติธรรม บ่อเกิดและบทบาทของความยุติธรรมในโครงสร้างสังคม หลักเกณฑ์ที่ใช้ตัดสินการกระทำที่เรียกว่ายุติธรรม แต่จะไม่ทำนิยามความหมายของความยุติธรรมซึ่งเป็นสากลแต่อย่างใด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับ "ความยุติธรรม" เป็นปัญหาที่ได้มีการโต้แย้งกัน ไม่เฉพาะแต่ในวงการปรัชญา แต่ยังรวมถึงศาสตร์ที่เกี่ยวข้องด้วย ในสังคมปัจจุบัน "ความยุติธรรม" เป็นคำที่ใช้กันและมีบทบาทในด้านการปกครอง กฎหมายและอื่น ๆ

จากเหตุผลดังกล่าว จะเห็นได้ว่า "ความยุติธรรม" เป็นปัญหาที่ควรสนใจ ควรวิเคราะห์เพราะ เป็นปัญหาที่ทุกคนที่อยู่ในสังคมจะต้องเผชิญ และจะต้องได้รับผลที่เกิดจากการใช้ หรือการอ้างความหมายของ "ความยุติธรรม" ทุกกรณี การวิเคราะห์ปัญหานี้ โดยยึดเอาทฤษฎีของเพลโตเป็นหลัก คาดว่าจะได้รับประโยชน์ ดังนี้

๑. จะทำให้เข้าใจปัญหาเรื่อง "ความยุติธรรม" ชัดเจนขึ้น เมื่อเข้าใจเรื่องนี้ได้แล้วย่อมนำไปสู่การใช้ "ความยุติธรรม" ได้อย่างชัดเจน และ "ความยุติธรรม" จะเป็นหนทางให้เข้าใจคุณธรรมอื่น ๆ อีกมาก

๒. เพื่อจะได้เข้าใจหลักการเรื่อง "ความยุติธรรม" ตามทฤษฎีของเพลโตที่ปรากฏในอุดมรัฐ ตลอดจนถึงความเป็นไปได้ของความยุติธรรมตามแนวความคิดนี้ ในแง่ปฏิบัติ

๓. เพื่อชี้ให้เห็นบทบาทของ "ความยุติธรรม" ที่มีต่อโครงสร้างสังคมว่ามีอิทธิพลอย่างไร ในแง่ใดบ้าง

๔. เพื่อจะเป็นแนวทางสำหรับผู้ที่จะศึกษาของเพลโต ในรุ่นต่อ ๆ ไป

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการวิจัยเรื่องนี้ จะดำเนินการขั้นตอนดังนี้คือ

๑. ศึกษาข้อมูลจากหลักฐานปฐมภูมิ (Primary Source) คือ ศึกษาแนวคิดเรื่องนี้จากงานเขียนของเพลโตโดยตรง ในเรื่อง "อุดมรัฐ"

๒. ศึกษาข้อมูลจากหลักฐานทุติยภูมิ (secondary source)

๒.๑ ศึกษาแนวคิดจากการตีความ วิเคราะห์ วิจัยของนักปรัชญาท่านอื่น ๆ ที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ "ความยุติธรรม" ในเรื่อง "อุดมรัฐ" ในแง่มุมต่าง ๆ

๒.๒ ศึกษาแนวคิดจากทฤษฎีความหมาย เรื่อง "ความยุติธรรม" ของนักปรัชญาสมัยปัจจุบันที่ปรากฏในด้านรัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ กฎหมาย และปรัชญา

๓. นำข้อมูลที่ได้จาก (๑) และ (๒) มาศึกษาริเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อนำไปสู่ผลสรุปที่น่าจะเป็นต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย